

Museumstuk Nader Belicht: het vuurtestje

Maria Smit-Toledo

In de vitrine in ons museum staat een vuurtestje te pronken. Op zich is een vuurtestje niet zo'n bijzonder voorwerp omdat je ze nog vrij regelmatig tegenkomt. Maar voor zijn leeftijd is het een mooi gaaf exemplaar. Een mooi vierkant bakje uit de eind 18e, begin 19e eeuw van roodbakken aardewerk, naar onderen overgaand in een ronde vorm, de scheiding gemankeerd door een

Afb. 1. Het vuurtestje uit het museum. (foto: Joliete van Eijden)

groef, een ronde iets uitlopende voetrand en aan de bovenrand is een klein oortje bevestigd dat door de pottenbakker aan de bovenkant ingeknepen is.

Het is leuk om te weten waarvoor zo'n bakje dienst deed. Ik weet dat het werd gebruikt als een verplaatsbare vuur-/warmtebron. Op veel schilderijen uit de 17e eeuw werden zulke vuurtestjes afgebeeld. Het zijn voorstellingen van bijvoorbeeld rokers, die de tabak in hun kleipijp met behulp van zo'n testje aanstaken. Het bakje werd dan gevuld met gloeiende houtskool of turf en men kon dan de tabak uit hun stenen pijp aan de gloeiende houtskool in het vuurtestje aansteken. Ook zie je vuurtestjes afgebeeld in voetstoven. Ook dan werd het vuurtestje gevuld met hete kolen en het bakje werd in een houten kastje geplaatst. Wanneer je koude voeten had, zette je je voeten op het kastje en werden je voeten heerlijk verwarmd. Ik heb me laten vertellen dat het vuurtestje vroeger ook nog een andere belangrijke functie had. De dokter kon door zo'n testje een diagnose stellen.

Er zijn schilderijen uit de 17e eeuw met als voorstelling: een zieke jonge vrouw met een dokter aan haar ziekbed. Op de voorgrond van het schilderij staat een vuurtestje afgebeeld waarin een stukje textiel of veter ligt te smeulen. Nu gaat het verhaal dat, wanneer de patiënt braakneigingen kreeg door de hierdoor ontstane walm, dit voor de arts het bewijs was dat

de vrouw zwanger was.

Afb. 2.
Op het schilderij 'De zieke vrouw' van Jan Havicksz. Steen is een vuurtestje te zien. Kijk je beter (zie inzet), dan zie je dat er de veter in ligt.

(bron: Internet, Rijksmuseum)

Zo'n klein eenvoudig aardewerk bakje heeft toch wel een belangrijke functie gehad.

Misschien werd zo'n testje voor nog andere doeleinden gebruikt. Ik zou het graag willen weten. Wellicht kom ik

erachter door de schilderijen uit de 17^e en de 18^e eeuw eens goed te bekijken. Weet U het misschien, laat het ons dan weten.

+++